

Vergaderjaar 2024–2025

36 615

Verlagen van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven

A/ Nr. 6

BRIEF VAN DE COMMISSIES VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 februari 2025

Namens de Commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en de Commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer der Staten-Generaal bied ik u hierbij het jaarverslag aan betreffende de werkzaamheden in het parlementaire jaar 2023–2024 (19 september 2023–17 september 2024) en in de periode 17 september 2024–31 december 2024

De voorzitter van de commissie van de Eerste Kamer,
Van Strien

De voorzitter van de commissie van de Tweede Kamer,
White

De griffier van beide commissies,
Konings

Jaarverslag van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer der Staten-Generaal en de commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer der Staten-Generaal betreffende de werkzaamheden in het parlementaire jaar 2023–2024 (19 september 2023–17 september 2024) en in de periode 17 september 2024–31 december 2024

Inleiding

In dit jaarverslag brengt de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer en de commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer verslag uit over hun werkzaamheden in het parlementaire jaar 2023–2024, en over de periode 17 september 2024–31 december 2024.

Gezien het behandelen van tot personen te herleiden gegevens en informatie, die vertrouwelijk zijn, voeren de commissies voor een groot deel hun werkzaamheden in beslotenheid uit. Door middel van dit jaarverslag willen zij inzicht geven in de werkwijze en activiteiten.

De verslagperiode is eenmalig verlengd, omdat de commissie vanaf 2025 per kalenderjaar in plaats van per vergaderjaar een jaarverslag wenst uit te brengen. Daarmee sluit de commissie aan bij de werkwijze van de Staat van de Kamer, die door de Tweede Kamer wordt uitgebracht, waarvan de verslagperiode ook een kalenderjaar bestrijkt. Dit past bovendien beter bij de nieuwe invulling van het jaarverslag naar aanleiding van de pilot burgersignalen (zie paragraaf 4). Zoals gebruikelijk bevat het jaarverslag ook enkele opmerkingen over de werkzaamheden van de commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer.

Paragraaf 1 gaat in op het doel en de grondslag van de commissies. Paragraaf 2 en 3 bieden inzicht in de behandeling van verzoekschriften en burgerinitiatieven. Naast de reguliere activiteiten van de commissies worden er in dit verslag ook twee projecten van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer behandeld. Het betreft de afronding van de pilot burgersignalen en de uitwerking van het rapport «Voor het voetlicht» van het Rathenau Instituut (zie paragraaf 4 en 5).

Na de verkiezing van de Tweede Kamer op 22 november 2023 is de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer opnieuw samengesteld. Zij bestaat op het moment van de publicatie van dit verslag uit de leden White (voorzitter, GroenLinks-PvdA), Valize (ondervoorzitter, PVV), Van Nispen (SP), Van der Plas (BBB), Kisteman (VVD), Bruyning (NSC), Kostić (PvdD), en Dekker (FvD).

De commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer bestaat uit de leden Van Strien (voorzitter, PVV), Nanninga (ondervoorzitter, JA21) Van Rooijen (50PLUS), Veldhoen (GroenLinks-PvdA), Prins (CDA), Nicolai (PvdD), Meijer (VVD) en Lagas (BBB).

1. Doel en grondslag

De commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer beoordeelt binnengekomen verzoekschriften en burgerinitiatieven en adviseert de Tweede Kamer over de behandeling. Met een verzoekschrift kunnen burgers een klacht indienen indien zij vinden dat zij persoonlijk onjuist zijn behandeld door de Rijksoverheid. Met een burgerinitiatief kunnen burgers een onderwerp op de agenda van de Tweede Kamer zetten. Het bestaan van de commissie is geregeld in

artikel 7.7 en artikel 14 van het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De commissie heeft een eigen regeling waarin de werkwijze en bevoegdheden nader zijn uitgewerkt. Dit is de Regeling van de commissie voor de verzoekschriften en de burgerinitiatieven (hierna: de regeling).¹

Ook de Eerste Kamer heeft een commissie voor de Verzoekschriften. Bij de Eerste Kamer kunnen geen burgerinitiatieven worden ingediend. De commissie heeft een eigen reglement.²

Indieners van een verzoekschrift kunnen zelf kiezen, om hen moverende redenen, om hun verzoekschrift bij de Tweede Kamer of de Eerste Kamer in te dienen. Beide commissies werken onafhankelijk van elkaar. De griffie werkt van oudsher voor beide commissies. Het afgelopen jaar zijn er stappen gezet in het overbrengen van het administratief proces en beheer van de Tweede Kamer naar de Eerste Kamer. Ontwikkelingen op het terrein van informatiebeheer zijn daarvoor een belangrijke reden.

De grondslag van de werkzaamheden van de commissies ligt in artikel 5 van de Grondwet: «Ieder heeft het recht verzoeken schriftelijk bij het bevoegd gezag in te dienen». Beide Kamers der Staten-Generaal zijn als bevoegd gezag in de zin van dit artikel aan te merken. De commissies, die verslagen over verzoekschriften uitbrengen aan respectievelijk de Eerste en de Tweede Kamer ter besluitvorming, hebben de ministeriële verantwoordelijkheid als aanknopingspunt of kapstok voor de behandeling en beoordeling van verzoekschriften. De bevoegdheden van de commissies kunnen niet verder strekken dan de medewetgevende en controlerende bevoegdheden van de Kamers.

2. Vergaderingen

De commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer is in het parlementaire jaar 2023–2024 zeven keer in een procedurevergadering bijeengekomen. Daarnaast hebben er drie vergaderingen of gesprekken plaatsgevonden in het kader van de pilot burgersignalen. In de periode 17 september 2024–31 december 2024 is de commissie driemaal in procedurevergadering bijeengekomen.

De commissie van de Eerste Kamer vergadert op het moment dat er verzoekschriften gereed zijn voor bespreking. De commissie heeft gedurende deze verslagperiode tweemaal vergaderd, eenmaal op 31 januari 2024 en eenmaal op 15 oktober 2024.

3. Verzoekschriften

Een verzoekschrift gaat over een individuele kwestie waarin de Rijksoverheid volgens de verzoeker niet naar behoren heeft gehandeld. De verzoeker dient daarbij een persoonlijk belang te hebben. Lang niet alle verzoekschriften die de commissie ontvangt, komen in aanmerking voor behandeling. Nieuw binnengekomen verzoekschriften worden getoetst aan de ontvankelijkheidscriteria zoals geformuleerd in de regeling van de commissie. Na deze toetsing resteert doorgaans een klein aantal verzoekschriften dat door de commissie in behandeling wordt genomen. Als de commissie na onderzoek naar een ontvankelijk verklaard verzoekschrift van mening is dat de Rijksoverheid haar taak niet naar behoren heeft uitgevoerd, kan zij de Kamer voorstellen om de bewindspersoon uit

¹ Kamerstuk 35 713, nr. 2.

² Reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

te nodigen een besluit te nemen dat tegemoetkomt aan de wens van de indiener van het verzoekschrift. Als een verzoekschrift niet voor behandeling in aanmerking komt, worden de redenen daarvoor – indien mogelijk – aan de indiener meegedeeld en wordt waar mogelijk gewezen op andere wegen die bewandeld zouden kunnen worden.

3.1 Aantallen

In het parlementaire jaar 2023–2024 heeft de commissie voor de Verzoekschriften en Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer 95 nieuwe verzoekschriften ontvangen. Daarvan heeft de commissie er uiteindelijk vier in behandeling genomen. Daarnaast heeft zij drie verzoekschriften in behandeling genomen die al in het voorgaande verslagjaar waren ontvangen.

In de periode 17 september 2024–31 december 2024 heeft de commissie 23 verzoekschriften ontvangen waarvan er geen in behandeling zijn genomen. In deze periode is wel een verzoekschrift in behandeling genomen dat al in de voorgaande periode was ontvangen.

Het valt op dat er in het afgelopen periode minder verzoekschriften zijn ontvangen dan voorheen. Het aantal verzoekschriften dat de commissie in behandeling heeft genomen valt daarentegen hoger uit dan de twee voorgaande jaren. Het is niet onderzocht wat de reden is voor de daling van het aantal verzoekschriften dat binnenkomt. Een mogelijke verklaring is dat het administratief proces is aangescherpt: niet alle inkomende mails worden automatisch als verzoekschrift geregistreerd, bijvoorbeeld als het heel duidelijk is dat de indiener bij de Kamer bij het «verkeerde loket» is binnengekomen. In dergelijke gevallen wordt een mail direct naar de juiste plek doorgestuurd, bijvoorbeeld naar een vaste Kamercommissie.

Een andere verklaring kan zijn dat de informatie op de website van de Tweede Kamer is verbeterd. Daarbij gaat het zowel om de algemene informatie over de verschillende instrumenten voor burgerinspraak op de webpagina *Hoe krijg ik invloed*³ als om de informatie op de webpagina van de commissie⁴ zelf. De informatie wordt doorlopend geoptimaliseerd.

Tabel 1: Ontvangen en in behandeling genomen verzoekschriften Tweede Kamer

	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	2022–2023	2023–2024	17 sept 2024–31 dec 2024
Ingediend	161	188	202	203	206	95	23
In behandeling genomen ¹	10	6	13	2	3	7	1

¹ Het kan zijn dat een verzoekschrift dat in de betreffende periode in behandeling is genomen, al in de voorgaande periode is ontvangen.

3.2 Afwijzingsgronden

Een veelvoorkomende reden waarom een verzoekschrift niet in behandeling werd genomen door de commissie is dat er een algemene beleidskwestie aan de orde wordt gesteld. Het verzoekschrift bevat bijvoorbeeld een voorstel voor nieuw beleid, of een signaal over de manier waarop geldende wet- en regelgeving uitpakt in de praktijk. In dat geval wordt het verzoekschrift doorgestuurd naar de vaste Kamercommissie die het betreffende onderwerp behandelt. Een andere veelvoorkomende reden om een verzoekschrift niet in behandeling te nemen, was

³ <https://www.tweedekamer.nl/zo-werkt-de-kamer/hoe-krijg-ik-invloed>.

⁴ https://www.tweedekamer.nl/kamerleden_en_commissies/commissies/verz.

dat de Nationale ombudsman er reeds onderzoek naar deed of had gedaan. Ook werden verzoekschriften buiten behandeling gelaten, omdat het voor de verzoeker mogelijk werd geacht de kwestie voor te leggen in een bezwaarprocedure of aan een rechter. Kwesties waarover een rechter in het verleden al uitspraak heeft gedaan, zijn eveneens niet ontvankelijk als verzoekschrift.

Tabel 2: Redenen van afwijzing van verzoekschriften over het parlementaire jaar 2023–2024 Tweede Kamer

	Aantal	Percentage	Toelichting
Algemene beleidsaangelegenheid, overgedragen aan vaste commissie	32	34%	BiZa: 1; BuZa: 2; EZK: 2; FIN: 3; I&W: 4; J&V: 7; LNV: 1; OCW: 3; SZW: 6; VWS: 3.
Reeds in door de Nationale ombudsman in behandeling genomen	23	24%	
3. Bezwaar- of beroepsprocedure staat of stond open	12	13%	
4. Zaak voor de politie	4	4%	
5. Reeds onder de rechter/rechterlijke uitspraak	3	3%	
6. Aangelegenheid voor de rechter	2	2%	
7. Onvoldoende informatie (ook niet na opvragen)	3	3%	
8. Overig	12	13%	o.a. ingetrokken of om andere redenen niet onder de bevoegdheid van commissie vallend.
9. Wel in behandeling genomen	4	5%	
Totaal	95	100%	

Tabel 3: Redenen van afwijzing van verzoekschriften over de periode 17 september 2024–31 december 2024 Tweede Kamer

	Aantal	Percentage	Toelichting
Algemene beleidsaangelegenheid, overgedragen aan vaste commissie	5	22%	BiZa: 1; FIN: 2; OCW: 1; VWS: 1.
Reeds in door de Nationale ombudsman in behandeling genomen	8	35%	
3. Bezwaar- of beroepsprocedure staat of stond open	3	13%	
4. Zaak voor de politie	0		
5. Reeds onder de rechter/rechterlijke uitspraak	1	4%	
6. Aangelegenheid voor de rechter	2	9%	
7. Onvoldoende informatie (ook niet na opvragen)	0		

	Aantal	Percentage	Toelichting
8. Overig	4	17%	o.a. ingetrokken of om andere redenen niet onder de bevoegdheid van commissie vallend.
9. Wel in behandeling genomen	0		
Totaal	23	100%	

3.3 Behandeling van ontvankelijk verklaarde verzoekschriften

Als de commissie besluit een verzoekschrift in behandeling te nemen, legt de commissie het verzoekschrift schriftelijk voor aan de Minister of Staatssecretaris die het aangaat, met het verzoek om een reactie. De indiener mag vervolgens reageren op het standpunt van de bewindspersoon en ten slotte mag de bewindspersoon weer reageren. Dit is de inlichtingenfase. De inlichtingenfase is vertrouwelijk. Aan de hand van het dossier vormt de commissie zich een oordeel over de vraag of de Rijksoverheid zijn taak naar behoren heeft uitgevoerd. Het oordeel van de commissie wordt verwoord in een openbaar verslag dat aan de Tweede Kamer wordt voorgelegd ter besluitvorming.

Het kan voorkomen dat de verzoeker het verzoekschrift tijdens de behandeling intrekt. Dat is in het parlementaire jaar 2023–2024 tweemaal gebeurd: in een geval was er een onderlinge oplossing gevonden tussen verzoeker en het betrokken ministerie, in het andere geval werd de kwestie waar het verzoekschrift over ging, in de tussentijd opgelost (het betrof het uitblijven van een besluit dat alsnog werd genomen).

Tabel 4: Behandeling van ontvankelijk verklaarde verzoekschriften Tweede Kamer

	2023–2024	17 sept 2024–31 dec 2024
In behandeling genomen	7	1
Aantal uitgebrachte verslagen ¹	3	1
Ingetrokken verzoekschriften ²	2	0

¹ Het kan zijn dat een verslag dat in de betreffende periode is uitgebracht, al in de voorgaande periode in behandeling is genomen.

² Het kan zijn dat dit een ingetrokken verzoekschrift betreft dat al in de voorgaande periode in behandeling is genomen.

De commissie heeft in het parlementaire jaar 2023–2024 de volgende verslagen uitgebracht:

- Verslag over het verzoekschrift van dhr. P. S. inzake de afwijzende beslissing van de directeur van de Belastingdienst betreffende het verzoek tot een betaalpauze voor coronaschulden⁵;
- Verslag over het verzoekschrift van dhr. V.d. T. over een controlebezoek van de Belastingdienst⁶;
- Verslag over het verzoekschrift van dhr. K. inzake de afwijzende beslissing van de Belastingdienst betreffende het verzoek tot openbaarmaking van informatieverstrekking door de Belastingdienst aan het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen⁷.

⁵ Kamerstuk 36 434, nr. 3.

⁶ Kamerstuk 36 615, nr. 1.

⁷ Kamerstuk 36 615, nr. 2.

De commissie heeft in de periode 7 september 2024–31 december 2024 het volgende verslag uitgebracht:

- Verslag over het verzoekschrift van dhr. K. inzake een klacht over het handelen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken.⁸

3.4 Casuïstiek

De commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer heeft net als in voorgaande jaren relatief veel verzoekschriften ontvangen over asielkwesties. Het gaat om ongeveer een derde van alle ontvangen verzoekschriften. Daarbij gaat het veelal over het overschrijden van beslistermijnen door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) bij asielaanvragen. Doorgaans staan er dan rechtsmiddelen open met als eerste stap het in gebreke stellen van de IND. Er komen ook veel verzoekschriften binnen over de Belastingdienst, bijvoorbeeld over de hoogte van aanslagen en boetes (in welk geval doorgaans bezwaar en beroep bij de Belastingdienst openstaat) en over klachten. Voor het overige lopen de kwesties die in verzoekschriften aan de orde worden gesteld, zeer uiteen, van studiefinanciering tot het recht op een gebarentolk.

3.5 Cijfers over verzoekschriften van de Eerste Kamer

De commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer heeft in het vergaderjaar 2023–2024 18 verzoekschriften ontvangen. Zij heeft in deze periode één verzoekschrift in behandeling genomen, waarover op 22 oktober 2024 verslag is uitgebracht. Dit is het verslag over het verzoekschrift van C. V. R. inzake de afhandeling van een klacht bij de Belastingdienst (Kamerstuk CLXV, A). In de periode 17 september 2024–31 december 2024 heeft de commissie 8 verzoekschriften ontvangen waarvan er geen in behandeling zijn genomen.

4. Burgerinitiatieven

Een burgerinitiatief is een voorstel van burgers aan de Tweede Kamer om een onderwerp te behandelen. Het instrument bestaat sinds 2006 en is voor burgers een van de meest directe manieren om aan Kamerleden duidelijk te maken hoe de samenleving beter kan.

In een burgerinitiatief vraagt de initiatiefnemer(s) aan de Tweede Kamer een standpunt in te nemen over een bepaald onderwerp. Het burgerinitiatief dient een nieuw voorstel te bevatten. Het mag dus geen reactie zijn op wetgeving die de Tweede Kamer al heeft behandeld of nog gaat behandelen. Een initiatiefnemer heeft ten minste 40.000 steunbetuigingen nodig. In artikel 4 van de regeling van de commissie staan alle voorwaarden waaraan een burgerinitiatief moet voldoen om voor behandeling in aanmerking te komen.

De commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven heeft de taak om burgerinitiatieven fysiek in ontvangst te nemen en de Tweede Kamer aan de hand van de in de regeling omschreven bepalingen te adviseren over de ontvankelijkheid. Daarvoor voert de commissie een inhoudelijke beoordeling van het voorstel uit, waarbij de commissie onder andere onderzoekt of het onderwerp niet reeds is behandeld in de

---

⁸ Kamerstuk 36 615, nr. 3.

voorgaande twee jaar (het zogenoemde tweejaarscriterium⁹). Ook controleert de commissie of het onderwerp voldoet aan de andere vereisten. Het moet bijvoorbeeld gaan over een onderwerp waar de Rijksoverheid over gaat (en niet bijvoorbeeld een gemeente) en het mag niet gaan over de Grondwet, belastingen of begrotingswetten. Tevens controleert de commissie de steunbetuigingen horende bij het burgerinitiatief. Over haar bevindingen brengt de commissie verslag uit aan de Kamer.

In het parlementaire jaar 2022–2023 heeft de commissie één nieuw burgerinitiatief in ontvangst genomen welke ook ontvankelijk is verklaard («Nicotinee»). De Tweede Kamer heeft geen burgerinitiatieven plenair behandeld.

In de periode 17 september 2024–31 december 2024 heeft de commissie twee burgerinitiatieven ontvangen waarvan er één ontvankelijk is verklaard («Publiek, toegankelijk en gratis OV») en de ander («Afscheid van Fossiel») nog aanhangig is. De Tweede Kamer heeft één burgerinitiatief plenair behandeld («Nicotinee»).

Tabel 5: Aantallen ontvangen burgerinitiatieven en aantal door de Tweede Kamer behandelde burgerinitiatieven

	2018–2019	2019–2020	2020–2021	2021–2022	2022–2023	2023–2024	17 sept 2024– 31 dec 2024
Nieuw ingediende burgerinitiatieven	1	3	4	2	3	1	2
Door de Tweede Kamer behandelde burgerinitiatieven¹	0	3	2	2	2	0	1

¹ Het kan zijn dat een burgerinitiatief dat in de betreffende periode is behandeld, al in de voorgaande periode is ingediend.

«Nicotinee»

Op 28 mei 2024 is het burgerinitiatief «Nicotinee» aangeboden aan de commissie. Het betreft een voorstel om een verkoopverbod voor alle nicotinehoudende producten gekoppeld aan het geboortjaar en een nieuw op te richten toezichthouder. Op 4 juli 2024 heeft de Tweede Kamer op grond van het verslag van de commissie¹⁰ besloten tot het in behandeling nemen van het burgerinitiatief, waarna het in handen is gesteld van de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Op voorstel van deze commissie is het burgerinitiatief geagendeerd voor een plenair debat, dat op 12 december 2024 heeft plaatsgevonden.

«Publiek, toegankelijk en gratis OV»

Op 1 oktober 2024 is het burgerinitiatief «Publiek, toegankelijk en gratis OV» aangeboden aan de commissie. Het burgerinitiatief roept de Tweede Kamer op om het openbaar vervoer in Nederland fundamenteel te hervormen. Het bevat de volgende punten: breng het Nederlandse openbaar vervoer weer in publieke handen door middel van volledige nationalisering, maak het toegankelijk voor iedereen en maak het (stapsgewijs) gratis voor alle reizigers. Op 19 december 2024 heeft de Tweede Kamer op grond van het verslag van de commissie¹¹ besloten tot

⁹ Een burgerinitiatief kan niet betrekking hebben op een onderwerp waarover korter dan twee jaar voor de indiening van het burgerinitiatief door de Kamer een besluit is genomen, tenzij er voldoende concrete nieuwe feiten en omstandigheden zijn die de Kamer bij de eerdere besluitvorming niet bekend waren (artikel 4, lid 3 sub c Regeling van de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven).

¹⁰ Kamerstuk 36 434, nr. 4.

¹¹ Kamerstuk 36 615, nr. 4.

het in behandeling nemen van het burgerinitiatief, waarna het in handen is gesteld van de vaste commissie voor Infrastructuur en Milieu.

«Afscheid van fossiel»

Op 10 december 2024 is het burgerinitiatief «Afscheid van fossiel» aangeboden aan de commissie. Met het burgerinitiatief wordt de Tweede Kamer opgeroepen om zich actief in te zetten voor een internationaal verdrag dat wereldwijd de productie van fossiele brandstoffen stopt. De commissie heeft nog geen verslag uitgebracht.

5. Pilot burgersignalen

In 2024 heeft de commissie voor de Verzoekschriften en de Burgerinitiatieven van de Tweede Kamer de pilot burgersignalen afgerond. Doel van de pilot was om Kamerbreed signalen uit burgerbrieven gericht aan de Kamer en haar commissies structureler op te vangen, te ordenen en zichtbaarder te maken, zodat de signalen nog beter in de commissies kunnen worden besproken. Het eindverslag¹² is op 27 november 2024 ter besluitvorming aan het Presidium voorgelegd en op 3 december 2024 officieel aangeboden aan de Voorzitter van de Tweede Kamer.¹³

Om de brieven van burgers zichtbaarder te maken voor de leden van vaste commissies, hebben sinds december 2023 alle vaste commissies een splitsing van de brievenlijsten doorgevoerd. Alle commissies hanteren afzonderlijke brievenlijsten voor particulariseren en voor organisaties op de agenda's van de procedurevergaderingen. Ook is de online-informatie over de commissie en over de instrumenten «verzoekschriften» en «burgerinitiatieven» op de website van de Tweede Kamer verbeterd.

Om door de Kamer ontvangen burgersignalen beter te benutten, heeft de commissie in haar eindverslag twee nieuwe informatieproducten en een nieuw type kennisactiviteit geïntroduceerd. Deze zijn getest in 2023 bij vier pilotcommissies, te weten Defensie; Justitie en Veiligheid; Landbouw, Natuur en Voedselzekerheid; en Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Per 1 januari 2025 worden deze beschikbaar voor alle vaste commissies. Het betreft:

- 1) de reader burgerbrieven. Deze reader heeft als doel om een rode draad zichtbaar te maken in burgerbrieven die een commissie heeft ontvangen over een bepaald thema, waarbij de commissie heeft besloten ze te betrekken bij een specifiek commissiedebat.
- 2) de burgersignalenrapportage. Deze heeft als doel commissieoverstijgend inzicht te krijgen in alle burgersignalen die de commissies bereiken en in hoe deze in de procedurevergaderingen zijn behandeld, zodat het gesprek hierover kan worden aangegaan in de commissies.
- 3) het signalenoverleg. De commissie ziet het als een waardevol instrument om geluiden van burgers uit te wisselen met de «signalenpartners» van de Kamer. De commissie introduceert daarom jaarlijks een overkoepelend signalenoverleg met wisselende signalenpartners. De commissie adviseert daarnaast vaste Kamercommissies om incidentele overleggen/gesprekken te organiseren met hun eigen signalenpartners. Dit type kennisactiviteit kan tot nieuwe inzichten leiden over hoe beleid uitpakt voor burgers in de praktijk.

Deze infographic toont de doelen en de uitwerking van de pilot:

¹² Documentnummer 2024D47714.

¹³ <https://www.tweedekamer.nl/nieuws/kamernieuws/kamervoorzitter-ontvangt-eindrapport-pilot-burgersignalen>.

De commissie gaat een signalerende, aanjagende en coördinerende rol spelen bij de uitvoering van het bovenstaande, en zal in september 2026 reflecteren op de invulling van haar nieuwe rol.

Als onderdeel van de coördinerende rol zal de commissie vanaf 2025 in haar jaarverslagen rapporteren over de inzet van de nieuwe kennisinstrumenten door de vaste Kamercommissies en over de burgersignalen die de Kamer ontvangt.

6. Rapport «Voor het voetlicht – kansen voor het vergroten van de stem van burgers met petitie en burgerinitiatieven»

Naast de pilot burgersignalen is er in juni 2023 een tweede project bevestigd bij de commissie. Het betreft de uitwerking van de aanbevelingen uit het rapport *Voor het voetlicht – kansen voor het vergroten van de stem van burgers met petitie en burgerinitiatieven* van het Rathenau Instituut (2022).¹⁴

Op verzoek van de Commissie voor de Werkwijze (CWW) van de Tweede Kamer heeft het Rathenau Instituut onderzoek gedaan naar twee belangrijke instrumenten voor burgerinspraak: petitie en burgerinitiatieven. Het doel van het onderzoek was om zicht te krijgen op de mogelijkheden voor verbetering van deze instrumenten. Na oplevering van het rapport heeft de CWW de commissie verzocht de aanbevelingen uit het rapport, zowel op het gebied van burgerinitiatieven als petitie, nader uit te werken. Een van de resultaten die in 2025 wordt verwacht, is de publicatie van een burgerinitiatievenmonitor op de website van de Tweede Kamer. De monitor zal inzicht geven in welke burgerinitiatieven zijn ingediend en wat hun behandelstatus/verloop is.

¹⁴ <https://www.rathenau.nl/nl/digitalisering/voor-het-voetlicht>.